

Matti Pihlava

PK-YRITYKSEN OSAKEKANNAN JA OSAKASLUETTELON
YLLÄPITO

Liiketalouden koulutusohjelma
Taloushallinnon suuntautumisvaihtoehto
2009

PK-YRITYKSEN OSAKEKANNAN JA OSAKASLUETTELON YLLÄPITO

Pihlava, Matti
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
kesäkuu 2009
Helkiö, Jarmo
UDK: 658.114.3
Sivumäärä: 38

Asiasanat: arvopaperit, osakkeet, luettelot, osakeyhtiölaki, pienet ja keskisuuret yritykset, järjestelmät, arvo-osuudet.

Tämän opinnäytetyön aiheena oli pienten ja keskisuurten yritysten osakekannan ja osakaslue-ttelon ylläpito. Opinnäytetyössä tutkittiin yritysten mahdollisuuksia toteuttaa ja ylläpitää osakerekisterijärjestelmää sekä osinkojärjestelmää. Tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa tuloksia, joita erikokoiset pk-sektorin yritykset voivat soveltaa omiin järjestelmiinsä.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Tutkimuksessa selvitettiin muun muassa käytännön mahdollisuuksia toteuttaa rekisterin ylläpito. Lisäksi tutkittiin mahdollisia työresurssivaatimuksia sekä ylläpidon aiheuttamia kustannusrasitteita yritykselle.

Tutkimuksen teoreettisessa osuudessa käsiteltiin tutkimusaiheen termistöä, teemaa koskevaa lainsäädäntöä sekä käytännön toteuttamismalleja.

Tutkimuksen empiirisessä osassa läpikäytiin käytännön toteuttamismalleja soveltaen saatua teoreettista taustaa ja vertailtiin kustannusten ja työresurssien vaikutusta yrityksen kokonaistoiminnan kannalta. Saatuja tuloksia hyödynnettiin tutkimuksen case-yrityksen tapaukseen.

Tutkimustuloksista kävi ilmi, että pk-yritykselle soveltuvan osakekannan ja osakerekisterin toteuttamisen rationaalisuus juontuu yrityksen omistajarakenteesta, yrityksen rakenteellisesta tilasta sekä yrityksen liiketoiminnan laajuudesta. Vaihtoehtoisia menetelmiä on useampia, mutta näiden välillä valinnan tekeminen perustuu pitkälti kustannusten ja työresurssin keskinäiseen suhteeseen. Järjestelmän ulkoistamiselle ei voida katsoa löytyvän perustetta, ellei yrityksen voida katsoa kuluttavan huomattavia rahallisia menoeriä järjestelmän ylläpitoon tai yrityksellä ole poikkeuksellisia tarpeita omistaja- tai rahoitusrakenteen uudistamiselle.

THE MAINTENANCE OF CAPITAL STOCK AND SHAREHOLDER REGISTER IN SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESS

Pihlava, Matti

Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Business and Administration

June 2009

Helkiö, Jarmo

UDC: 658.114.3

Number of pages: 38

Key words: capital stock, shareholder register, share register, book entry system, stocks

The theme of this thesis was the maintenance of capital stock and shareholder register in small and medium-sized companies. The task was to enquire companies' possibilities to execute and maintain share register system and dividend system. The purpose of the thesis was to yield results that different sized small and medium-sized businesses are able to take in to use.

The method that was exploited in the research was qualitative research method. The research concentrated to explore the options how it is possible to execute the maintenance of the registers. Furthermore it was examined what kind of demands different kind of alternatives have from the cost-burden and work resource standpoint.

The theoretical part of the thesis included the themes terminology, legislation concerning the theme and the basic practice models.

The empirical part of the thesis went through practice models by adapting the theoretical background and comparing the cost and work resources effect from the company's overall entrepreneurship's point of view. The results were exploited at the case-company of the research.

The research result transpired that the rationality by executing a suitable capital stock and shareholder register is caused by company's proprietor- and financial structure and also the scale of business operations. There are many alternative methods to execute these operations, but to make a conclusion between these options is based on the relationship between cost-effectiveness and workload. On the basis of the research, if the company uses significant amount of money for the maintenance or if the company has exceptional needs to reform the proprietor- or financial structure, it is arguable to outsource the maintaining of the share register and shareholder register.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
1.1	Aihealue ja aiheen rajaus	7
1.2	Tutkimusmenetelmät	8
2	CASE-YRITYS TURUN SEUTU OY.....	10
3	MITÄ OSAKEKANTA, OSAKE- JA OSAKASLUETTELO OVAT?.....	12
3.1	Osakekanta.....	12
3.1.1	Osake	12
3.1.2	Osakekirja	13
3.1.3	Osinkolippu	13
3.2	Osakeluettelo	14
3.3	Osakasluettelo.....	14
4	LAINSÄÄDÄNTÖ	15
4.1	Lain soveltamisala	15
4.2	Osakeyhtiölaki	15
4.3	Laki arvo-osuusjärjestelmä.....	16
4.3.1	Arvo-osuus	16
4.4	Vastuut osakejärjestelmän ylläpidosta lain näkökulmasta.....	16
5	KÄYTÄNNÖN OSAKEKANTA JA OSAKASLUETTELO RATKAISUT.....	18
5.1	Fyysinen osakekanta ja osake- ja osakasluettelo	18
5.2	Sähköinen osakekanta ja osakasluettelo	18
5.3	Arvo-osuusjärjestelmä	19
6	KUSTANNUKSIEN JA HYÖTYJEN VERTAILU ERI KÄYTÄNNÖN MALLIEN KESKEN	20
6.1	Järjestelmän hallinnointi yrityksessä	20
6.1.1	Fyysisen osakekannan tuottaminen.....	22
6.2	Järjestelmän hallinnan ulkoistaminen.....	24
6.2.1	Osakkeiden liittäminen arvo-osuusjärjestelmään.....	25
7	SOVELLUKSET TURUN SEUTU OY:SSÄ.....	27
7.1	Turun Seutu Oy:n osake- ja osakasjärjestelmä.....	27
7.1.1	Kustannusnäkökulma	28
7.1.2	Hallinnollinen näkökulma.....	29
7.2	Tehostaminen.....	29
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	31
8.1	Yhteenveto	31

8.2 Tutkimuksen luotettavuus.....	33
9 LÄHTEET.....	35
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä oli tavoitteena käsitellä pienten ja keskisuurten osakeyhtiöiden osakekirjoihin, osakeluetteloon ja osakasluetteloon liittyviä ratkaisuja ja pohdintoja. Tarkoituksena oli selvittää merkitystä yrityksen hallinnollisen toiminnan kannalta sekä millainen kustannusrasite näiden järjestelmien ylläpito on yritykselle. Työn tarkoituksena ei ole määritellä yrityksen osakerekisterin luontiprosessin kulkua tai sen kuvausta, vaan tuoda monipuolisten pohdintojen kautta erityyppisiä ratkaisuja koskien osakerekisteriä ja näin ollen luoda pohja yrityksen päätökselle toteuttaa osakejärjestelmän ylläpito. Tutkimuksen aihe lähti yhteisestä ajatuksesta toimeksiantajan kanssa selvittää yrityksen mahdollisuuksia tehostaa osingonjakojärjestelmäänsä. Kokonaisuuden laajentamiseksi työn aiheeksi valittiin yrityksen osakerekisterien ylläpito, jonka johdosta tutkimuksessa kyettiin myös sivuamaan osingonjaon toteuttamisen menetelmiä ja tehostamiskeinoja pk-yrityksessä.

Osakeyhtiöllä tarkoitetaan osakkeenomistajistaan erillistä oikeushenkilöä, jota edustavat sen johdossa toimivat henkilöt, kuten esimerkiksi hallitus ja toimitusjohtaja. Yhtiöllä on pääomaa, varallisuutta joka toimii yrityksen sitoumusten vakuutena (Blummé, N, Kaarenoja, A & Suontausta, S. 2007, 14). Osakeyhtiö voidaan käsittää niin sanottuna pääomayhtiönä. Tämä korostaa näkemystä pääoman roolista sijoitettuna omaisuutena yritykseen toisin kuin esimerkiksi henkilöyhtiöissä, joissa omistajan työpanos ymmärretään suuremmaksi panokseksi yrityksen toimintaan. Omistajan näkökulmasta tärkeimpiä asioita ovat vastuun rajoittuminen yritystoiminnan osalta vain sijoitettuun osakepääomaan ja tälle pääomalle saatava tuotto, eli osingot. (Suojanen, K. 2002, 70-71.)

Osakeyhtiön tärkeimpänä tehtävänä ja tavoitteena voidaan pitää voiton tuottamista sen osakkeenomistajille, jollei yhtiöjärjestyksessä yrityksen tarkoituksesta toisin määrätä (osakeyhtiölaki 21.7.2006/624 1:5§). Tämä ei kuitenkaan suoranaisesti merkitse sitä, että osakeyhtiön varat olisivat vapaasti osakkaiden käytössä vaan sitä, että

yrittäjien varallisuudesta ainoastaan lainmukainen, voitonjakokelpoinen vapaa pääoma on tietyin edellytyksin jaettavissa tuottona sijoitetulle pääomalle yrityksen omistajille. Onnistuneelle osakeyhtiölain 13:1§:n mukaiselle voitonjaolle on edellytyksenä ajantasainen sekä tehokkaasti ja aktiivisesti hyödynnetty osakerekisteri.

Osakkeella tarkoitetaan osakkeenomistajan omistamaa osuutta osakeyhtiössä. Jokaisessa yhtiössä tulee olla vähintään yksi osake. Osakkeiden omistaminen tuottaa määrättyt oikeudet ja velvollisuudet yhtiössä. Oikeudet voidaan jakaa kahteen eri kategoriaan; varallisuusoikeuksiin ja hallinnoimisoikeuksiin. (Laki24.fi 2009.)

Osakkeesta voidaan osakkaan niin halutessa antaa fyysinen osakekirja. Osakekirjaa pidetään todistuksena yrityksen osakkuudesta ja osakkeen täysimääräisen hinnan suorittamisesta yritykselle. Osakekirja pitää olla rekisteröity ja se voidaan antaa vain osakasluetteloon merkitylle osakkeenomistajalle. (Laki24.fi 2009.)

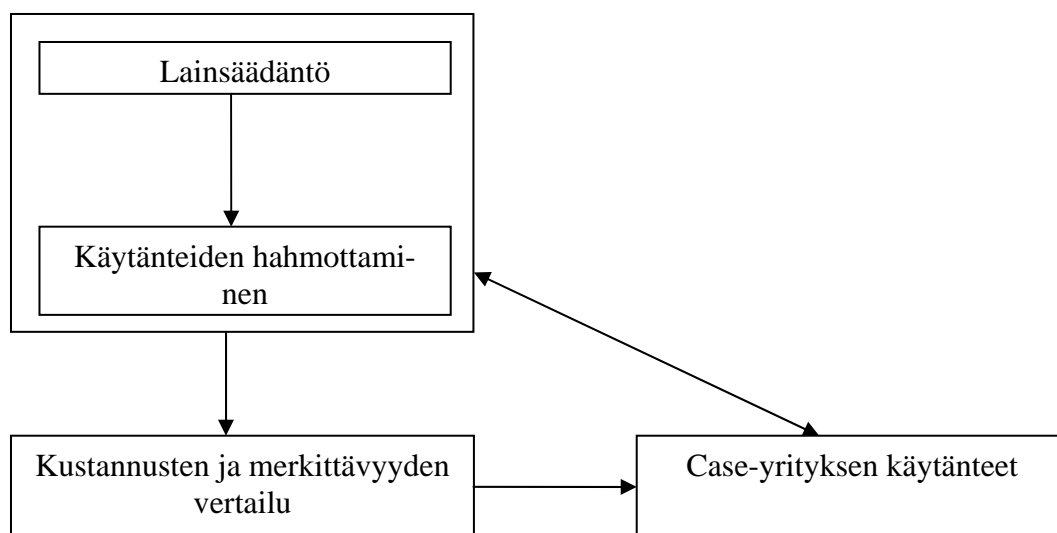
1.1 Aihealue ja aiheen rajaaminen

Tutkimusongelmana oli selvittää ja käsitellä pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuuksia ja keinoja toteuttaa ja ylläpitää osakejärjestelmää. Aihealue käsittää osakekirjojen tuottamisen osakkeenomistajille, osakeluettelo ja osakasluettelon ylläpidon sekä osingonjakomenetelmien käytännön toteutukset. Tutkimuksen tavoitteena on tutkia, mitkä ovat yritykselle olemassa olevien tai mahdollisten resurssien kannalta järkevimmat ratkaisut ja mihin asioihin toimiva ja aktiivinen osakekannan ylläpitäminen vaikuttaa. Tutkimuksen tuloksia on konkretisoitu case-esimerkkiyrityksen Turun Seutu Oy:n avulla. Työssä esitellään myös mahdollisuus liittää osakkeet lain arvo-osuusjärjestelmästä (17.5.1991/826) 1:1§:n mukaiseen, arvopaperikeskuksen ylläpitämään arvo-osuusjärjestelmään. Tutkimuksen pääasiallinen paino kuitenkin on case-yrityksen kokoisille yrityksille suunnatuissa järjestelmissä. Työssä ei käydä läpi mahdollista prosessikuvausta järjestelmien luomisesta yritykselle.

Aiheen käsittely alkaa yrityksen vastuun kartoittamisesta osakeyhtiölain (21.7.2006/624) sekä lain arvo-osuusjärjestelmästä (17.5.1991/826) näkökulmasta, jonka jälkeen erilaisia osakejärjestelmän toteuttamismahdollisuuksia on tarkasteltu toiminnallisista ja taloudellisista näkökulmista ja sovellettu näitä case-yrityksen ta-

paukseen. Tutkimuksen lopuksi on kerätty johtopäätökset optimaalisen osake- ja osakasjärjestelmän rakentamiseksi osoitetun case-yrityksen tarpeisiin.

Tutkimuksen viitekehys on laadittu tutkijan toimesta. Teoreettinen viitekehys määrittelee tutkimuksessa käytettävän aineiston laadun ja myös millaista menetelmää analyysissä tulee käyttää (Alasuutari, P. 1999, 83). Lähtökohtana tutkimukselle voidaan pitää yrityksen lainsäädännöllistä vastuuta, sekä tästä eri käytänteiden kautta juontuvaa merkittävyyttä kustannusten ja työresurssin osalta. Näiden tekijöiden merkittävyyttä on myöhemmässä vaiheessa verrattu yrityksen yleisen toiminnan laajuuteen. Asioiden pohdinnassa on käytäntöä mallinnettu case-yrityksen kautta. Osittain työssä on myös sivuttu käytänteiden suoraa soveltamista case-yrityksen tapaukseen viitekehysten, kuvion 1 mukaisesti.

Kuvio 1. Viitekehys

1.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimuksen perustana on käytetty kvalitatiivista tutkimustapaa. Laadullisen tutkimuksen tärkeimpänä tavoitteena voidaan pitää inhimillisen ymmärryksen lisäämistä. Tällöin olennaisessa osassa tutkimusta on tutkijan kyky tulkita saamiaan tuloksia. Vaikka nykyisin rajanvedosta kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän välillä ollaan sanoutumassa irti, tulee tutkimustehtävän itsessään määritellä, millaisten metodien kautta tutkija kykenee tulkitsemaan aineistoaan saadakseen parhaiten vastaukset tutkimuskysymyksiin. Tätä pohjaa ajatellen työssä on keskitytty luonneh-

timaan yksittäisen tapauksen, eli case-yrityksen kautta tutkimuksen aihepiiriä ja tällä tavoin saavutetaan tutkimustuloksellisesti yksilöityä, hyödyllistä informaatiota valitulle yritykselle tutkimustavoitteiden mukaisesti. (Syrjäläinen, E, Eronen, A, Värri, V-M. 2007, 8.)

Laadullinen tutkimuksen tyypillisinä piirteinä voidaan pitää kokonaisvaltaista tiedon hankintaa sekä tutkimuksen vaatimaa tarkoituksenmukaisuutta. Työssä tämä ilmenee kohdejoukon, eli Turun Seutu Oy:n valintana sekä tutkimussuunnitelman muotoutumisena vasta tutkimuksen edetessä lopulliseen muotoonsa. Tutkivana tyylinä tapauksissa on induktiivinen analyysi, jossa tutkimuksen tavoitteena on löytää aihealueeseen vaikuttavia uusia seikkoja, eikä niinkään todistaa teorian tai hypoteesien todentamukaisuutta. Olennaisena osana tutkimuksessa on aineiston yksityiskohtainen ja monipuolinen tarkastelu. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tutkimuksessa on pyritty tuomaan esille tutkittavista aiheista vaihtoehtoisia näkökulmia muun muassa haastattelujen, kyselyjen ja case-yritykseen liittyvien dokumenttien kautta (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2006, 155). Tutkimuksen tuloksia on tulkittu normaalin laadullisen analyysin mukaisesti kahdessa vaiheessa. Analyyttisen jaon mukaan voidaan tutkimusaineiston analyysin todeta koostuvan havaintojen pelkistämisestä ja arvoituksen ratkaisemisesta. Käytännössä tutkimuksessa nämä kaksi kuitenkin ovat nivoutuneet keskenään (Alasuutari, P. 1999, 39).

Tutkimuksen analyysin tunnusmerkkeinä voidaan pitääkin määrällisten aineistojen tulkinnan sijaan mielipiteiden, dokumenttien ja todellisten tilanteiden monialaista tutkimista ja tulkintaa. Tutkimus vastaa yleisempiin kysymyksiin mitä, miksi ja kuinka sekä on yleispiirteiltään arvioivaa sekä diagnosoivaa. Tutkimuksessa tämä ilmenee tutkijan itsensä case-aineistosta ja haastatteluista tekemien aineistoanalyysin ja havaintojen merkityksellisyydestä tutkimuksen lopputuloksen kannalta. (Talo-ustutkimus Oy 2007. Kvalitatiivinen tutkimus.)

Tutkimusmetodina työssä on hyödynnetty haastattelua sekä havainnointia. Haastattelut ovat olleet ennalta suunniteltuja ja joiden tavoitteena on ollut tiedonhankintahaastattelun mukaisesti informaation kerääminen etenkin kohdeyrityksestä. (Metsämuronen, J. 2008, 38-39). Haastattelumallina on käytetty puolistrukturoitua teemahaastattelua. Havainnointi kohdeyrityksessä on ollut havainnointia ilman varsinaista osal-

listumista. Tämä mahdollistaa tutkijan erillisen aseman tutkittavasta yhteisöstä, eli tutkija ei samaistu yritykseen, mutta kuitenkin mahdollistaa subjektiivisten näkökulmien muodostamisen yrityksessä tapahtuvista ja käytetyistä prosesseista.

Teemahaastattelut rakentuivat ennalta laaditun kyselyrunгон pohjalle, joka mahdollisti aineiston keräämisen laajasti käsiteltävän aiheen (teeman) ympäriltä. Haastattelujen ohella tutkimuksessa pyydettiin muun muassa case-yrityksen kohdalla esittelemään ja kuvaamaan käytännön menettelyä osake- ja osakasluetteloiden ylläpidon ja kirjaamiskäytänteiden osalta.

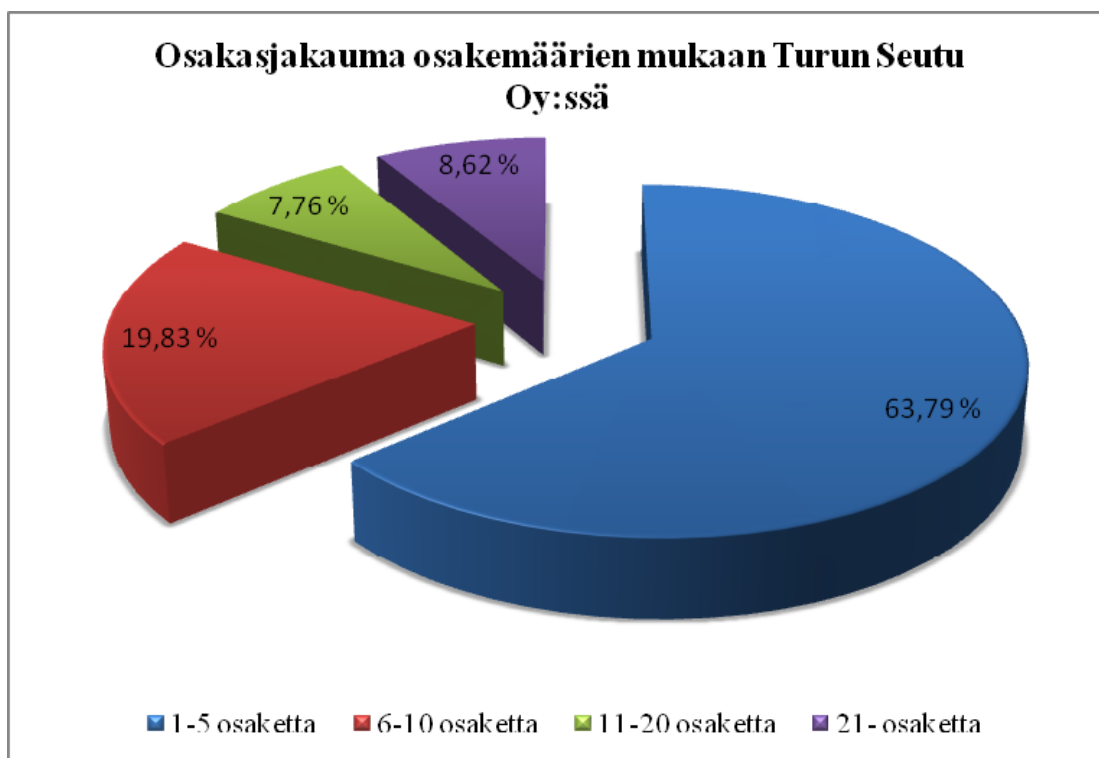
Aineiston keräämisen ja analysoinnin jälkeen tarkoituksena oli laatia onnistuneita argumentteja ja soveltaa näitä saatuja tietoja case-yrityksen tapaustutkimukseen. Argumentaatio rakennettiin sekoittaen teoria- ja aineistolähtöisen tutkimuksen välimuotoja. Näiden johdosta käytettyjä argumenttirakenteita oli muun muassa argumentit auktoriteetin perusteella sekä analyttinen yleistäminen, eli analyttinen induktio (Kakkuri-Knuutila, M-L, Heinlahti, K. 2006, 49-55). Tämä johti tutkimuksessa mahdollisuuden johtaa perustelujen (tutkijan näkemys) ja väitteiden (aineiston taustaoletus) välille vahva yhteneväinen linkki (Kakkuri-Knuutila, M-L, ym. 2006, 58).

2 CASE-YRITYS TURUN SEUTU OY

Turun Seutu Oy on kustannus- ja julkaisualan yritys. Yritys on perustettu vuonna 1954 ja sen kotipaikkana toimii Lieto. Yritys julkaisee kaksi kertaa viikossa ilmestyvää Turun Tienoo -paikallislehteä sekä ylläpitää uutisportaali www.turuntienoo.fi-verkkosivustoa. Yhtiön levikki vuonna 2007 oli 6 182 kpl. Yhtiön liikevaihto 31.12.2007 päättyneeltä tilikaudelta oli 797.257,96€ ja taseen loppusumma 638.568,95€ Henkilöstöä yrityksellä tilikauden aikana oli keskimäärin 7 työntekijää. Yrityksen toimitusjohtajana ja hallituksen puheenjohtajana vuonna 2007 toimi Kaarlo Kojo. (Turun Seutu Oy. 2007. Toimintakertomus 2007.)

Turun Seutu Oy:n osakkeiden lukumäärä on 1 000 kappaletta ja yhtiöjärjestyksen mukainen osakkeen nimellisarvo on 10,00 euroa. Osakkeen omistajia yrityksellä

12.3.2009 saadun osakasluettelon mukaisesti oli 116 kappaletta. Yrityksen osakkeet ovat varsin laajalle hajaantuneita. Osakkeet jakautuvat kuvion 2. mukaisesti seuraavalla tavalla; suurimmalla osalla osakkeenomistajia, eli 63,79 % on hallussaan yrityksen osakkeita vain 1-5 kpl. 6-10 kappaletta osakkeita löytyy 19,83 % osakkaita, 7,76 % on hallussaan 11-20 osaketta ja vain 8,62 % on hallussaan yli 21 osaketta. Kellään osakkeenomistajalla ei ole käytössään yrityksessä ehdotonta äänivaltaa. (Turun Seutu Oy. 2009. Osakasluettelo.) Yrityksellä on myös käytössä yhtiökokouksissa yhtiöjärjestyksen mukainen rajattu äänivalta, joka rajaa yhden osakkaan käytettävissä olevien äänten määrän sillä tavoin, että äänimäärä ei voi ylittää 1/5 kokouksessa läsnäolevista äänistä (Turun Seutu Oy. 2001. Yhtiöjärjestys).

Kuvio 2. Osakasjakauma osakemäärien mukaan Turun Seutu Oy:ssä

Yritys on useana vuotena pystynyt palauttamaan edellisiltä tilikausilta tuotettuja voittoa osakkeenomistajille osinkojen muodossa. Näistä jaettavaksi tarkoitetuista osingoista on osa kuitenkin jäänyt osakkeenomistajilta nostamatta, jonka johdosta ne vanhentuvat viiden vuoden kuluessa ja tällöin palautuvat yrityksen voitonjakokelpoiseen vapaaseen pääomaan. Ongelmana kyseisessä asiassa etenkin ovat passivoituneet osakkeenomistajat, joiden osakeomistus on pieni ja näin ollen osakkeenhaltija ei välttämättä ole tietoinen nostokelpoisesta, irronneesta osingosta.

3 MITÄ OSAKEKANTA, OSAKE- JA OSAKASLUETTELO OVAT?

Osake- ja osakasluettelot ovat molemmat julkisia dokumentteja. Niitä on säilytettävä yhtiön pääkonttorissa. Niiden on oltava kaikkien halukkaiden saatavilla ja osake- ja osakasluetteloista on kenellä tahansa oikeus saada jäljennös tavanomaisia kopiointikuluja vastaan. Tämän lisäksi osakasluettelon tulee olla nähtävänä myös yhtiökokouksessa, jossa se toimii ääniluettelon pohjana. Vastuu näiden toimenpiteiden toteuttamisesta on yrityksen hallituksella. (Helsingin seudun kauppakamari. 2009. Yhtiöjärjestys.)

3.1 Osakekanta

Osakekanta on yhteisnimitys kaikista yrityksen liikkeeseen laskemista osakkeista ja se käsittää yrityksen kaikki osakkeet. Osakekanta voi sisältää useampia osakesarjoja, jotka tuottavat yrityksessä erilaiset valtaoikeudet niin ääni- kuin myös osinko-oikeuksien osalta. Osakeyhtiölaki ei rajoita äänivaltaeron tai osinko-oikeuseron määrää. Sarjoista voidaan myös määrätä millainen osuus niillä on yrityksen varoihin yhtiötä purettaessa tai millaisia lunastusoikeuksia tai –velvollisuuksia niillä on (Leppiniemi, J. 2008, 30).

3.1.1 Osake

Osakkeella käsitetään osakkeenomistajan osuutta yrityksen osakepääomasta. Osakkeita voidaan jaotella eri kategorioihin, kuten esimerkiksi yleensä äänivallaltaan suurempiin kantaosakkeisiin tai etuoikeutettuihin osakkeisiin, joilla katsotaan olevan voitonjaossa oikeus voittoon ennen muita osakkeita. (Roine, S-L, Sipilä L-M. 1988, 50.) Osaketta voidaan pitää osakkeenomistajan oikeutena yrityksen jakamaan voittoon, mutta myös käänteisesti osaketta voidaan pitää osoituksena omistajan vastuusta yrityksen veloista (Suojanen, K. 2002, 70).

3.1.2 Osakekirja

Osakekirja on osakkaalle annettava todistus osakeomistuksesta. Ennen varsinaisen osakkeen luovuttamista osakkaalle voidaan antaa väliaikaistodistus osakeomistuksesta. Osakekirja voi sisältää yhden tai useamman osakkeen. Osakekirjan muoto määräytyy osakeyhtiölain mukaisesti tarvittavista tiedoista. Mainittavat tiedot ovat yrityksen nimi sekä yritys- ja yhteisötunnus, osakkeen järjestysnumero, osakelaji ja yrityksen hallituksen tai hallituksen valtuuttamien henkilöiden allekirjoitukset. Osakekirja tai väliaikaistodistus voivat olla joko omatoimisesti laadittuja tai niiden tuottamiseen voidaan hyödyntää myös valmiiksi saatavissa olevia lomakkeita. Osakekirja on aina päivittävä ja osakekirja voidaan asettaa vain ja ainoastaan nimetylle henkilölle. (Suojanen, K, Savolainen, M, Sirainen, A. 2005, 53.)

Osakekirjat voivat sisältää myös talonkilehden, joiden avulla osakkeenomistaja voi osallistua erimuotoisiin, yrityksestä jaettavaan voitonjakoihin. Osakkeen myyntitahtumassa fyysiseen osakekirjaan merkitään ja osakkeen siirto vahvistetaan osakekirjaan tehtävällä allekirjoituksella, eli siirtomerkinällä (Martikainen, T. 1995, 41). Aikaisemmin osakkeet ja muut vastaavat arvopaperit olivat paperisia osakekirjoja. Tänä päivänä suurin osa vaihdettavissa olevista osakkeista on korvattu sähköisesti, arvo-osuustileille tehtävillä merkinnöillä. (Leppiniemi. 2005, 135.)

3.1.3 Osinkolippu

Osinkolipulla tarkoitetaan painettua kuponkiarkkia. Arkki koostuu yleensä talongista, eli kantalipusta sekä tähän liittyvistä osinko- tai osakeantilipuista. Osinkoliput voivat toki olla myös osa varsinaista osakekirjaa, jossa nämä yhdessä muodostavat yhden A4-arkin. Nykyään arvo-osuusjärjestelmään liitetyissä osakkeista ei tuoteta fyysisiä osakekirjoja, eikä näin ollen myöskään fyysisiä osinkolippuja. (Kock, G. 2005. Osakekirjojen keräily harrastuksena, osakekirjojen käyttö pörssissä.)

Käytännössä erillinen osinkolippu on oikeuksiltaan haltijavelkakirjaan rinnastettavissa oleva kuponki. Osinkolippujen oikeuksista säädetään erikseen velkakirjalain 2:24-25§:ssä. (velkakirjalaki 31.7.1947/622 2:24-25§.)

3.2 Osakeluettelo

Osakeluettelo on osa osakerekisteriä. Osakeluettelossa mainitaan osakkeiden numerot, osakekirjan antamispäivä sekä osakkeet numerojärjestyksessä. Osakeluettelosta tulee käydä myös ilmi mahdolliset osakelajit kuvion 3. mukaisesti.

YHTIÖ: MALLI YRITYS OY

Y-TUNNUS: 1234567-8

OSAKELUETTELO

Osakkeet nro:t	Laji	Antopäivä	Osakkeenomistaja	Osoite
1-100	A	14.2.2009	Mallikas Matti	Esimerkkikatu 2 00001, KUNTA
101-200	A	28.2.2009	Esimerkki Essi	Yrittäjätie 1 00002, KAUPUNKI
201-300	A	28.2.2009	Mallikas Matti	Esimerkkikatu 2 00001, KUNTA
301-400	A	28.2.2009	Mallikas Matti	Esimerkkikatu 2 00001, KUNTA
-				
-				

Kuvio 3. Osakeluettelo

3.3 Osakasluettelo

Osakasluettelo on yrityksen omistajista laadittu aakkosellinen luettelo, josta käyvät ilmi OYL:n 3:15§ 2. momentin mukaiset tiedot. Osakasluettelo on yksinkertaisimmillaan näistä tiedoista laadittu yksinkertainen, kuvion 4. mukainen julkinen, luettelomainen lista.

YHTIÖ: MALLI YRITYS OYY-TUNNUS: 1234567-8

OSAKASLUETTELO

Osakkeenomistaja	Osoite	Osakkeet nro:t	Lukumäärä	Laji
Esimerkki Essi	Yrittäjätie 1 00002, KAUPUNKI	101-200	100	A
MallikasMatti	Esimerkkikatu 2 00001, KUNTA	1-100	100	A
MallikasMatti	Esimerkkikatu 2 00001, KUNTA	201-300	100	A
MallikasMatti	Esimerkkikatu 2 00001, KUNTA	301-400	100	A
		-		
		-		
OSAKKEITA YHT:			<u>400</u>	

Kuvio 4. Osakasluettelo

4 LAINSÄÄDÄNTÖ

4.1 Lain soveltamisala

Osakeyhtiölakia sovelletaan kaikkiin Suomen lain mukaan rekisteröityihin osakeyhtiöihin, ellei kyseisessä tai muussa laissa säädetä toisin. Osakeyhtiö voi olla yksityinen (Oy) tai julkinen (Oyj) (OYL 1:1§). Laki määrää yksityisen osakeyhtiön vähimmäisosakepääomaksi 2 500,00€ ja julkisen osakeyhtiön 80 000,00€ (OYL 1:3§). Vain julkiset osakeyhtiöt voivat olla pörssiyhtiöitä, eli vain niiden osakkeet voivat olla noteerattuina julkisen kaupankäynnin kohteena (Suojanen, K. 2002, 71).

4.2 Osakeyhtiölaki

Osakeyhtiölaki (21.7.2006/624) jaottelee osakekantaa, osake- ja osakasluetteloa koskevan käytännöllisen vastuun kahteen eri kategoriaan tapauskohtaisesti. Käytännön ero koostuu joko arvo-osuusjärjestelmään liitetyistä osakkeista tai arvo-osuusjärjestelmään liittämättömistä osakkeista.

4.3 Laki arvo-osuusjärjestelmästä

Arvo-osuusjärjestelmä on nimitys, jolla tarkoitetaan arvo-osuuksista ja arvo-osuuksille merkittyjen omistajien luettelosta koostuvaa kokonaisuutta. Arvo-osuusrekisteri on yhteisnimitys arvo-osuustileistä ja näille kirjatuihin arvo-osuuksista sekä arvo-osuustileihin ja arvo-osuuksiin kohdistuvista oikeuksista ja velvollisuuksista. Näitä rekisteritietoja säilytetään Suomessa arvopaperikeskuksessa (laki arvo-osuusjärjestelmästä 1:1-2a§.)

4.3.1 Arvo-osuus

Laki arvo-osuusjärjestelmästä 17.5.1991/826 määrittelee arvo-osuuden arvopaperimarkkinalain (495/89) 1 luvun 2 §:n 1 momentissa. Tällöin arvo-osuudella tarkoitetaan osaketta, osuutta tai muuta vastaavaa oikeutta joka on liitetty arvo-osuusjärjestelmään. Ominaisena piirteenä arvo-osuudelle on, että siitä ei anneta saajalle osakekirjaa tai muuta vastaavaa oikeutta sisältävää arvopaperia. Arvo-osuudet eivät myöskään ole numeroituja. (AOL 1:2§.)

4.4 Vastuut osakejärjestelmän ylläpidosta lain näkökulmasta

Osakeyhtiölain mukaan osakeyhtiön on ylläpidettävä osakkeistaan osakeluetteloa ellei osakkeita olla liitetty laki arvo-osuusjärjestelmästä (17.5.1991/826) 1:1§:n mukaiseen arvo osuusjärjestelmään. Käytännössä tämä koskee yrityksen hallitusta, jonka velvoitteena tällöin on ylläpitää yrityksen osakkeista luetteloa, josta käy ilmi osakkeet tai mahdolliset osakekirjat numerojärjestyksessä, osakkeen omistajien nimet ja osoitteet sekä osakkeiden antamispäivä. Jos yrityksessä on useampia osakesarjoja kuin yksi, tulee näiden lajit sekä mahdolliset eroavaisuudet osakkeiden tuottamissa oikeuksissa ja velvollisuuksista ilmetä osakeluettelosta. Jos osakkeesta ei ole annettu fyysistä osakekirjaa, on luetteloon kirjattava yhtiölle ilmoitettu mahdollinen pantti tai muu vastaavan oikeuden sisältävä rasite. (OYL 3:15§.)

Osakeyhtiölaki myös velvoittaa yrityksen ylläpitämään osakkeenomistajista aakkosellista luetteloa, eli osakasluetteloa. Luetteloon on sisällytettävä osakeluettelon

mukaisista osakkeen omistajista osakkeenomistajan nimi, osoite sekä kunkin osakkeenomistajan osakkeiden lukumäärä osakelajeittain. Kuten osakeluettelonkin kohdalla, käytännön vastuu osakasluettelon toteutuksesta ja ylläpidosta on yrityksen hallituksella. (OYL 3:15§.)

Yrityksen vastuulla on ylläpitää järjestelmää luotettavalla ja huolellisella tavalla. Yrityksen vastuulla on kirjata mahdolliset muutokset viipymättä osake- ja osakasluetteloon, jos osakkeen saajalla on esittää muutokseen tekemiseen tarvittava luotettava dokumentaatio mahdollisesta osakkeen saannosta ja varainsiirtoveron suorituksesta, eikä saannon voida muutoinkaan katsoa olevan ristiriidassa yrityksen yhtiöjärjestyksen kanssa. Mahdolliset merkinnät on myös aina päivättävä (OYL 3:16§). Jos yhteisö kuitenkin kirjaa saadun osakkeen saannon osake- tai osakasluetteloon ilman, että selvitystä suoritetusta ja peritystä varainsiirtoverosta ei ole annettu, voidaan tällöin myös yhteisöä pitää vastuullisena suoritettavasta verosta (varainsiirtoverolaki 29.11.1996/931 3:24§). Huomioitavaa kuitenkin on, että vastuu ei tässä tapauksessa ulotu yrityksen hallituksen jäseniin, vaan ensisijainen vastuu veron suorituksesta on oikeushenkilöllä, eli yrityksellä. Korvausvelvollisuuden ulottaminen yksittäisiin hallituksen jäseniin riippuu siitä, haluaako yritys ruveta toimiin heitä vastaan. (Puronen, P. 2007, 192.)

Jos yrityksen osakkeet kuitenkin on liitetty arvo-osuusjärjestelmään, tällöin vastuu luetteloiden käytännön ylläpidosta siirtyy arvo-osuusjärjestelmän ylläpitäjälle, eli arvopaperikeskukselle. Tällöin arvo-osuuksien omistajista laaditaan arvopaperikeskuksessa laji- ja osakasluettelot liikkeellelaskijan, eli yrityksen lukuun. Oikeudenhaltija- ja arvo-osuuslajiluettelon sisällöllinen rakenne ja muoto määräytyvät lain arvo-osuustileistä (17.5.1991/827) 3 - 4§:n mukaisesti. (AOL. 1:4§, 3:13§.)

5 KÄYTÄNNÖN OSAKEKANTA JA OSAKASLUETTELO RATKAISUT

5.1 Fyysinen osakekanta ja osake- ja osakasluettelo

Fyysisellä osakekannalla tarkoitetaan konkreettisista osakekirjoista koostuvaa järjestelmää. Tällöin yrityksen osakekannasta laaditaan paperiset osakekirjat osakkeenomistajille yrityksessä säilytettävien osake- ja osakasluettelon lisäksi. Osakeyhtiölaki määrittelee osake- ja osakasluettelo-dokumenttien tuottamisen luotettavan irtolehti- tai korttijärjestelmän muodossa. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että riittäväksi dokumentoinniksi yrityksessä voidaan katsoa yksinkertaisten paperilistojen tuottamisen osake- ja osakasluettelosta, jotka sisältävät laissa vaaditut tiedot. Osakekirjojen muotovaatimuksena taas voidaan pitää ainoastaan lainmukaista, asiasisällöllistä kattavuutta. Yksinkertaisimmillaan viralliseksi, fyysiseksi osakekirjaksi voidaan katsoa riittävän määrämuotoinen kirjallinen dokumentti, josta käyvät ilmi OYL:n 3:10§:n 1-4 mukaiset tunnistetiedot sekä päiväys ja yrityksen hallituksen tai hallituksen valtuuttamien henkilöiden allekirjoitukset OYL:n 3:10§ mukaisella tavalla. Virallinen osakekirja voi olla kuitenkin myös laadittu turvallisuusmääräysten mukaisesti turvallisuustekijöillä varustettuna tai vaihtoehtoisesti markkinoilta saataville yleisille osakekirjapohjille.

5.2 Sähköinen osakekanta ja osakasluettelo

Sähköisessä osakeluettelossa, osakekannassa ja osakasluettelossa dokumentit on tuotettu ja tallennettu sähköiseen muotoon. Käytännössä tämä tarkoittaa määrämuotoisten dokumenttien laatimista tietokoneella joko erilaisia dokumentinhallinta-ohjelmia hyödyntäen tai vastaavasti tarkoitukseen suunniteltuja talousohjelmistoja hyväksikäyttäen. Yleisesti muoto muistuttaa varsin paljon fyysisiä osake- ja osakasluetteloita ja näin ollen ne eivät eroakaan muodoltaan näistä merkittävästi.

5.3 Arvo-osuusjärjestelmä

Arvo-osuusjärjestelmää Suomessa ylläpitää Euroclear Finland Oy (entinen Suomen Arvopaperikeskus Oy, 1.2.2009 saakka). Arvo-osuusjärjestelmässä fyysiset arvopaperit on korvattu omistajakohtaiselle arvo-osuustilille tehtävin sähköisin merkinnöin. Yhtiön osakkeiden liittämistä arvo-osuusjärjestelmään päättää yhtiö itse. Suomessa kaikki julkisen kaupankäynnin kohteena olevat arvopaperit tulee olla liitettynä arvo-osuusjärjestelmään. Tällä hetkellä Suomessa arvo-osuusjärjestelmään kuuluu noin 200 yritystä. (Euroclear Finland Oy. 2009. Miten arvo-osuusjärjestelmä toimii?.)

Euroclear Finland Oy on ainoa Suomessa toimiva arvopaperikeskus ja arvo-osuusjärjestelmää ylläpitävä organisaatio. Kyseinen toiminta on luvanvaraista. Toimintaa säätelee laki arvo-osuusjärjestelmästä, osakeyhtiölaki sekä laki arvo-osuustileistä. Valvontaa suorittaa Finanssivalvonta (entinen Rahoitustarkastus 31.12.2008 saakka). Euroclear Finland Oy:n toimiluvan myöntää Valtionvarainministeriö, joka vahvistaa myös yrityksen säännöt. Toimintaa näiden sääntöjen lisäksi Euroclear Finland Oy:ssa ohjaa toimitusjohtajan päätökset, joita yrityksen osapuolet ovat sitoutuneet noudattamaan. (L. Kiuru, Henkilökohtainen tiedonanto 13.3.2009.)

Tiettyä kohderyhmää Euroclear Finland Oy:n palveluille ei voida osoittaa. Palveluna arvo-osuusjärjestelmään liittymistä voidaan kuitenkin suositella kaikille yhtiöille tai osuuskunnille. Suurimman hyödyn järjestelmään liittymisestä voidaan katsoa kuitenkin syntyvän etenkin yhtiöille, joiden omistus pohja on erityisen laaja. (L. Kiuru, Henkilökohtainen tiedonanto 13.3.2009.)

Arvo-osuusjärjestelmään liitettyistä osakkeista kirjataan oikeudenhaltijaluetteloon tai osakasluetteloon nimi, yhteys-, maksu-, verotustiedot sekä yksilöintitunnus. Arvo-osuuslajiluetteloon kirjataan lisäksi arvo-osuudet lajeittain sekä tilinhoitajayhteisö, jonka hoidossa olevalle arvo-osuustilille osakkeet ovat kirjattu. (AOL. 1:3-4§.)

Yrityksen liittyessä arvo-osuusjärjestelmään rekisteröidään yhtiössä tapahtuvat omistajamuutokset automaattisesti päivittäin yrityksen osakasluetteloon. Käytännön kirjatukset näiden muutosten osalta suorittaa tilinhoitajayhteisöt, kuten esimerkiksi pankit tai pankkiiriliikkeet. Kyseiset rahoituslaitokset huolehtivat myös osinkojen oikeelli-

sesta veroraportoinnista verottajalle. (L. Kiuru, Henkilökohtainen tiedonanto 13.3.2009.)

6 KUSTANNUKSIEN JA HYÖTYJEN VERTAILU ERI KÄYTÄNNÖN MALLIEN KESKEN

6.1 Järjestelmän hallinnointi yrityksessä

Yksinkertaisimpana mallina osakeyhtiöissä voidaan pitää osakejärjestelmän ylläpitoa yrityksen omien työresurssien avulla. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että yrityksessä on työntekijälle tai työntekijöille ohjattu työnkuva, joka sisältää mahdolliset lakisääteiset ja käytännön toimenpiteiden toteutukset koskien muutoksia tai tapahtumia osake- ja osakasluetteloissa tai osakekannassa ja osinkojärjestelyissä.

Yrityksellä voi olla käytössään erikseen osakerekisterin ylläpitoon suunniteltuja ohjelmistoja tai luetteloita voidaan ylläpitää perinteisten toimisto-ohjelmistojen avulla. Yksinkertaisimmillaan yrityksen osake- ja osakasluettelon pohjana kuitenkin voidaan hyödyntää täysin perinteisiä, paperisia dokumentteja, joiden sisältö on laadittu lain muotosäädösten mukaisesti.

Toimivaksi ja tehokkaaksi kyseisen järjestelmän hallinnointimalli toteutuu pienemmissä yrityksissä. Kustannukset pysyvät kohtuullisella tasolla ja työresurssi ei muodostu näin ollen välttämättä merkittäväksi. Rekisterin ylläpidollinen tarve vähenee varsinkin, jos yrityksen osakkeilla ei käydä aktiivisesti kauppaa tai muutoin yrityksen omistajarakenne on suppea tai muuttumaton.

Jos yritys hoitaa osakerekisterin ylläpidon käytännön järjestelyt itsenäisesti, tarvitsee se usein kuitenkin apua yhtiötapahtumien toteutuksissa, kuten esimerkiksi osingonjaon yhteydessä. Tarvittava avun tarve riippuu tavasta, jolla osingonmaksu on yrityksessä järjestetty. Jos yrityksellä on käytössään osakkaiden tilinumerot, joihin yritys kykenee suoraan ohjaamaan vuosittaisen osingon, vaatii tämä yritykseltä sille ohjattun työresurssin. Työmäärän voidaan katsoa olevan suoraan verrannollinen yrityksen

osakkaiden lukumäärän kanssa. Käytännössä järjestelmän osalta maksatus voitaisiin suorittaa vastaavalla tavalla kuin muukin yrityksen maksuliikenne, eli tällöin maksatus hoidettaisiin esimerkiksi normaalin ostoreskontra-prosessin mukaisesti. Tämän vuoksi yrityksen tulisi kerätä osakkailtaan maksatukseen tarvittavat osakasluettelon mukaiset tiedot (tilinumero). Lisäksi yrityksen olisi kirjattava nämä saadut tiedot maksatusjärjestelmään asiakastietoina, jotta maksut voitaisiin maksaa esimerkiksi eräsiirron välityksellä. Ongelmalliseksi kyseisen tavan tekee se, että yritys joutuu joka tapauksessa yksittäin käsittelemään jokaisen osakkaan erikseen. Tämä ei koidu ongelmaksi yrityksissä, joissa osakkaita on vähän, mutta yrityksissä, joissa osakkaita on useita, prosessin vaatima työmäärä voi kasvaa huomattavaksikin. Perinteiset ostoreskontra-ohjelmat eivät myöskään kykene ilman sovellusmuutoksia käsittelemään useita eri saajia ryhmänä automaattisesti sillä tavoin, että kaikille osakkaille maksettava osinko olisi osakemäärän mukainen osinkojen summa. Tällaisen ohjelman luonti vaatisi ohjelmistolta ominaisuuden, joka kykenisi hyödyntämään osake- ja osakasluettelon sisältämää informaatiota sillä tavoin, että se pystyisi poimimaan tarvittavat tiedot maksujen suorittamiseen, sekä mahdollisesti tulostamaan osakkaan tiedoilla varustettuja dokumentteja verotusta varten. Ilman kyseistä ohjelmaa yrityksessä joudutaan jokaisen osakkeen omistajan kohdalla selvittämään osakkaan tilinumero, sekä manuaalisesti laskemaan osakemäärä ja kertomaan tämä luku vuotuisesti yhtiökokouksessa päätettävällä osingon määrällä. Tämän jälkeen tiedot joudutaan syöttämään järjestelmään, jonka avulla yrityksen tulisi kyetä maksamaan osakkaan tilille hänelle kuuluva osinko ja saada tulostettua raportit sekä verottajalle että osakkaalle maksetuista osingoista. Maksuprosessi on kuvattu liitteessä 1.

Hinnoittelu kyseisissä tapauksissa riippuu pitkälti yrityksessä jo käytössä olevista järjestelmistä. Maksatus erillisesti onnistuu normaalin yritysverkkopalvelun avulla, jolloin hinnoittelu riippuu käytettävän rahoituslaitoksen hinnoittelumenetelmistä. Jos taas yrityksen käytössä on jo valmiiksi maksuliikenteeseen tarkoitettu ohjelmisto, johon voidaan soveltaa myös osingonmaksatusta, koostuu hinta järjestelmän ylläpitäjän perimästä maksusta. Molemmissa tapauksissa kuitenkin voidaan todeta palvelujen olevan yritykseen muuhun tarkoitukseen ohjattu järjestelmäresurssi, eikä näin ollen siitä voida osoittaa kertyvää kustannusta eritoten osingonmaksatukseen. Jos yritys joutuu hankkimaan juuri osingonmaksatukseen soveltuvan ohjelmiston, määräytyy hinta valmistajan ja toimeksiantajan välisestä sopimuksesta.

Jos yrityksellä taas on käytössään osingon nostamiseen oikeuttavat osinkoliput, on järjestelyjen kannalta suotavaa, että osingot ovat osakkaiden nostettavissa lippuja vastaan ennalta määritetystä rahoituslaitoksesta. Rahoituslaitoksilla ei välttämättä ole valmiiksi suoraa konseptia kyseisten palvelujen toteuttamiseen, mutta erillisten sopimusten kautta on mahdollista ulkoistaa kyseinen palvelu pankin hoidettavaksi (T. Railovaara. Henkilökohtainen tiedonanto 11.3.2009). Tällöin käytännössä osakkeenomistaja pystyy hallussaan olevaa osinkolippua vastaan käydä nostamassa yrityksestä irronneen osingon osoitetusta rahoituslaitoksen konttorista osingonmaksupäivästä lähtien aina siihen saakka kunnes osinko lain mukaisesti vanhenee. Palveluun sovellettava hinnoittelu kyseisissä tapauksissa hoidetaan yleensä sopimuksen mukaisesti (T. Railovaara. Henkilökohtainen tiedonanto 11.3.2009).

6.1.1 Fyysisen osakekannan tuottaminen

Jos yritys haluaa tuottaa osakkeistaan osakkaille fyysiset osakekirjat, onnistuu tämä yksinkertaisimmillaan itse tuottamalla tarvittavat kirjalliset dokumentit. Tällöin osakekirjojen ulkoinen ilme voi olla lähes millainen tahansa. Markkinoilta kuitenkin löytyy myös valmiiksi osakekirjamuotoon painettuja dokumentteja, joissa on jo esitetytynä lain vaatimat tiedot ja minne yrityksen tulee vain lisätä yritystä koskevat tiedot. Tällaisten valmiiden osakekirjapohjien hankinta esimerkiksi case-yrityksen kokoiselle yritykselle kustantaisi noin 380,00 euroa arvolisäveroineen, jos yrityksen jokaisesta osakkeesta (1 000 kpl) luotaisiin osakekirja (Suomen Datakauppa Oy. 2009, Osakekirja PO17).

Painattamalla yritykselle osakkeet erikseen painatukseen erikoistuneessa painoyrityksessä, yritys voi itse määritellä osakkeelleen ulkoasun ja lisätä mahdollisesti kopiointia vaikeuttavia ominaisuuksia, kuten hologrammeja, kohokuvioita tai mikropainatuksia osakekirjoihin. Kyseessä ei tällöin ole virallinen painatus, mutta tarkoitukseensa osoitettuja todistuksia. Hinnoittelu näissä tapauksissa hoidetaan aina tapauskohtaisesti, mutta yleisesti voidaan todeta yksinkertaisimmalla ulkosulla ja toteutuksella esimerkiksi 1 000 kpl painatuserälle kertyvän kustannuksia noin 300,00€ + alv. (E. Virtanen, Henkilökohtainen tiedonanto 16.3.2009.)

Jos yrityksessä on käytössä osinkoliput, tarkoittaa tämä sitä, että yritys joutuu aina määrättyin väliajoin tulostamaan osakkeenomistajilleen uusia osinkotalonkeja, joihin on liitetty osinkoliput osingon nostamista varten. Tästä aiheutuu yritykselle lisäkustannuksia aina kyseisten määrävuosien osalta. Hinnoittelua kyseisiin tuotteisiin voi soveltaa vastaavalla tavalla kuin edellä mainitussa esimerkissä osakekirjojen osalta. (E. Virtanen, Henkilökohtainen tiedonanto 16.3.2009.)

Haluttaessa yritys voi toki painattaa osakekirjat myös virallisessa painotalossa, kuten esimerkiksi Gemalto Oy:ssä (vanha Setec Oy). Tällöin osakekirjat varustetaan automaattisesti kopiointia ja väärentämistä vaikeuttavilla turvatekijöillä, kuten esimerkiksi käyttämällä vesileimapaperia sekä tuottamalla osakekirjaan turvalomakkeen painatus, joka vaikeuttaa värikopiointia ja lisäämällä osakekirjoihin kopioitaessa toistumattomia kuvioita. Osakkeet myös tällöin rekisteröidään numeroidusti järjestelmän tuottajan rekisterijärjestelmään. Valmistus tapahtuu aina tarkastuskirjanpidon alaisena ja tällöin kaikesta valmistuksesta voidaan tehdä tarvittaessa täydellinen jäljitys. (Gemalto Oy. 2009. Osakekirjat.)

Kustannuksia kyseisestä tapahtumasta kertyy perusmaksun 360,00€ lisäksi 16,00 € valmistetulta osakkeelta, eli esimerkiksi case-yritykselle tästä tapahtumasta kertyisi 16 360,00€ + alv. Kyseiseen hintaan ei sisälly vanhojen osakkeiden hävittäminen arvopapereiden tuhoamiseen määritetyllä menettelyllä. Tällaisen kustannus suoritetaan yli 100 osakekirjaa suurempien erien mukaisesti tuntiveloituksena 150,00€/tunti. Laskelma on esitetty käyttäen yrityksen julkaisemaa hinnastoa, jossa kuitenkin suositellaan suurempien erien (yli 500 kpl) tuottamisessa pyytämään yksityiskohtaisemman tarjouksen. (Gemalto Oy. 2009. Osakekirjahinnasto 2009.)

Virallisella painotalolla painatettaessa osakekirjat ovat tällöin myös Suomen rahoituslaitosten virallisesti hyväksymiä arvopapereita (Gemalto Oy. 2009. Osakekirjat). Vaikkei kyseisille dokumenteille luottolaitoslainsäädännöstä löydykään muotomääreitä, oletettavasti asia voidaan käsittää siinä määrin, että luottolaitokset tällöin hyväksyvät kyseiset dokumentit vakuudeksi luotto- tms. suhdetta perustettaessa (M. Kuusinen. Henkilökohtainen tiedonanto 23.3.2009). Käytännössä näin on muun muassa toimittu Polytypos Oy:ssä. Kyseisessä yrityksessä pankkiasiakkaat, jotka edel-

lyttivät niin sanottujen turvatuotteiden painatuksessa tiettyjä kriteereitä, hyväksyttiin nämä aina erikseen pankkien omilla turvaosastoilla tapauskohtaisesti (S. Paavilainen, Henkilökohtainen tiedonanto 26.3.2009).

6.2 Järjestelmän hallinnan ulkoistaminen

Yritys voi halutessaan ulkoistaa osake- ja osakasrekisteriensä ylläpidon toiselle, toimeksiantajayrityksestä riippumattomalle yritykselle. Tällaisia palveluita Suomessa tarjoaa muun muassa Privanet Capital Oyj. Yritys on keskittynyt listaamattomien yritysten osakkeilla käytävään kauppaan ja tarjoaakin palveluitaan koskien niin pääomanhankintaa, kuin myös rekisteripalveluita. (Privanet Capital. 2009. Privanet Capital Oyj). Privanet Pankkiiriliike Oy toimii rahoitusmarkkinoiden valvonnan alaisuudessa. Valvontaa suorittaa Finanssivalvonta (Privanet Capital. 2009. Yhteystiedot).

Privanet Capitalin palvelu on suunniteltu pienille ja keskisuurille, listaamattomille yrityksille, joilla on vähintään 20 osakkeenomistajaa. Ulkoinen osakerekisteri tarjoaa muun muassa kustannustehokkaan järjestelmän, jolla on mahdollista hoitaa esimerkiksi pörssin ulkopuolisten osakekauppojen varainsiirtoveron tilitys sekä yrityksen osingonmaksu automaattisesti. Järjestelmä mahdollistaa myös useiden osakesarjojen tai optioiden hallinnoinnin sekä aktiivisen luetteloiden raportointimahdollisuuden. Tämän lisäksi yritys kykenee seuraamaan omistusrakenteessa tapahtuvia muutoksia reaaliaikaisesti. (Privanet Capital. 2009. Osakerekisteri.)

Palvelu perustuu kiinteään kuukausimaksuun, jonka suuruus vaihtelee yrityskohtaisesti. Hinnoittelu tapahtuu erillisen hinnaston mukaisesti ja hintaan vaikuttavina tekijöinä voidaan pitää omistajien lukumäärää, osakkeiden arvoa ja määrää. Palvelu räätälöidään joka kerta yrityksen toiveiden mukaisesti ja yritys saakin valita millaisessa laajuudessa se kyseisen palvelun hankkii. Kokonaisuuteen kuitenkin yleensä sisällytetään yleisimpien raportointipalveluiden käyttöoikeus, osake- ja osakasluetteloiden ylläpito sekä osingonmaksupalvelu. Esimerkiksi case-yrityksen kokoiselle yhteisölle kyseisen palvelukokonaisuuden hankkiminen tuottaisi kokonaisuudessaan noin 6 000,00€+ alv. vuosittaisen kulun. Tämän lisäksi yritykselle aiheutuisi Privanet Capital Oyj:n järjestelmään viennistä kirjauskuluja noin 2 000,00€+ alv. edestä. (P. Käkönen, Henkilökohtainen tiedonanto 13.2.2009.)

6.2.1 Osakkeiden liittäminen arvo-osuusjärjestelmään

Jos yrityksen osakkeet ovat liitetty Euroclear Finland Oy:n ylläpitämään arvo-osuusjärjestelmään, voidaan yksiselkoisesti todeta yritykselle tarjottavien palveluiden kattavan kaikki yleisimmät liikkeeseenlaskijapalvelut aina listautumiseen liittyvistä toimenpiteistä normaaleihin yrityksen hallinnointiin liittyviin palveluihin. Näitä ovat muun muassa osakasluetteloiden ja sisäpiirirekisterien ylläpito, yhtiökokouspalvelut, yhtiöjärjestelypalvelut sekä osingon- tai tuotonmaksuun liittyvät palvelut. (Euroclear Finland Oy. 2009. Palvelut Suomessa.)

Todellista hyötyä yritykselle voidaan katsoa syntyvän arvo-osuusjärjestelmästä, jos kyseessä on kokoluokaltaan suuryritys, jonka omistuspohja on laajalle levinnyt tai yritys, jolle haetaan kasvua erinäisten rahoitusjärjestelyjen kautta. Molemmissa tapauksissa on mahdollista, että muutoksia omistajarakenteessa tapahtuu tällöin paljon. Suurimmat etuudet rakentuvatkin osakejärjestelmän monipuolisista ja tehokkaista hyödyntämismahdollisuuksista ja erilaisten yritysjärjestelyiden toteuttaminen onnistuu helposti Euroclear Finland Oy:n rekisteri- ja selvittelyjärjestelmien avulla. Arvo-osuusjärjestelmän voidaan myös katsoa säästävän yrityksen omaa työresurssia rekisterien ylläpidon osalta. Käytännönjärjestelyt ylläpidon osalta hoidetaan Euroclear Finland Oy:n toimesta ja yrityksen ainoana velvoitteena voidaan katsoa olevan tiedonantovelvollisuus yrityksessä tapahtuvien juridisten muutosten osalta.

Yrityksen omistajilla, joiden omistama yritys on liitettynä arvo-osuusjärjestelmään, on myös liittymisen kautta käytössään varsin laaja palveluverkko Suomessa. Tilinhoitajayhteisöjen kautta omistus- ja muut muutokset hoituvat luontevasti, koska hyvin usealla omistajalla tilinhoitajayhteisö on useasti sama paikka, jossa omistaja hoitaa myös muut taloutensa pankkiasiat. (L. Kiuru, Henkilökohtainen tiedonanto 13.3.2009.)

Arvo-osuusjärjestelmän johdosta myös tuotonmaksun, antien tai vaikka erilaisten yritysjärjestelyjen läpivienti yksinkertaistuu, koska kyseiset prosessit ovat pitkälti automatisoituja. Muun muassa tilinhoitajayhteisöt huolehtivat osinkojen veroraportoinnista verottajalle automaattisesti. Osakkeet voidaan myös selvittää Euroclear Finlandin selvitysjärjestelmässä arvo-osuusjärjestelmään rekisteröitymisen johdosta.

Arvo-osuusjärjestelmässä tuotonmaksuihin liittyvä lain arvo-osuustileistä 29§ - 30§ mukainen maksusuoja on myös huomattavasti parempi kuin missään muualla. (L. Kiuru, Henkilökohtainen tiedonanto 13.3.2009.)

Näiden palveluiden hyödyntäminen on hinnoiteltu Euroclear Finland oy:n hinnastossa, mutta käytännön toteutus on mahdollista suorittaa täysin palveluyrityksellä toimeksiantajayrityksen hoitaessa juridisesti sille ohjatut velvoitteet. Palvelut kattavat mm. monimutkaisia yhtiöjärjestelyjä, kuten esimerkiksi splitit, eri osakeannit, sulautumiset tai yhdistymiset sekä rahastokorotukset. Tämän lisäksi on mahdollista toteuttaa suurempien yritysten osalta yhtiökokouspalvelut, jotka nopeuttavat kokousprosessia esimerkiksi äänestysten tai ilmoittautumispalveluiden osalta. Nämä kaikki toiminnot vähentävät yrityksen tarvetta resurssien mitoitukseen kyseisiä toimintoja järjestettäessä käytännön tasolla. Juridinen vastuu ja asioiden oikeellisuus on kuitenkin aina yrityksen vastuulla. (Euroclear Finland Oy. 2009. Palvelut Suomessa.)

Ongelmaksi kyseisen mallin pohjalta muodostuukin kustannusnäkökulma. Osakekannan liittäminen arvo-osuusjärjestelmään kustantaa esimerkiksi case-yrityksen kokoiselle yhteisölle osakkeenomistajien määrästä riippuen noin 8 100,00€ + alv. Tämän lisäksi vuosittainen kustannusrasite on noin 4 200,00€/vuosi + alv. sekä tähän lisättävä lajittelimaksu osakkeenomistajien määrästä riippuen, mutta esimerkiksi 1 200 osakkeenomistajan yritykselle noin 230,00€ + alv. Maksettavasta osingosta peritään 300,00€ + alv. perusmaksun lisäksi 1,65-1,80€ + alv. lisämaksu osakkeenomistajien pääluvun mukaisesti. Esimerkiksi case-yritykselle tästä aiheutuisi jokavuotisen osingonmaksun yhteydessä noin 500,00€ + alv. lisäkulu muiden säilytysmaksujen lisäksi. (Euroclear Finland Oy. 2009. Hinnasto liikkeellelaskijoille.)

Lisäetuna toki arvo-osuusjärjestelmästä voidaan todeta, että osakekannan liittäminen kyseiseen järjestelmään mahdollistaa myös osakkeen entistä likvidimmän luonteen. Käytännössä tällä tarkoitetaan mahdollisuutta noteerata yritys pörssissä. Yrityksen listauksella esimerkiksi Nasdaq OMX Nordiciin voidaan parantaa yhtiöiden näkyvyyttä, kasvua ja liiketoimintamahdollisuuksia (Nasdaq OMX. 2009. Listautumispalvelut). Tämän lisäksi arvo-osuusjärjestelmään liitettyjen osakkeiden kaupankäynti kyetään toteuttamaan ilman varainsiirtoveroa (L. Kiuru, Henkilökohtainen tiedonanto 13.3.2009). Kaupankäynnin kohteena säännellyillä markkinoilla yritykselle voidaan

katsoa syntyvän reaaliaikainen markkina-arvo, jonka voidaan katsoa toimivan myös pohjana yrityksen menestyksen mittarina tai vaihtoehtoisesti pohjana yrityksen markkinhinnalle. Näiden tapahtumien edellytyksenä on kuitenkin muistettava, että yrityksen on tällöin täytettävä käytettävän markkinapaikan muodolliset listalleottoedellytykset. (Nasdaq OMX. 2009. Listalleottamisen edellytykset selostusteksteineen.)

7 SOVELLUKSET TURUN SEUTU OY:SSÄ

7.1 Turun Seutu Oy:n osake- ja osakasjärjestelmä

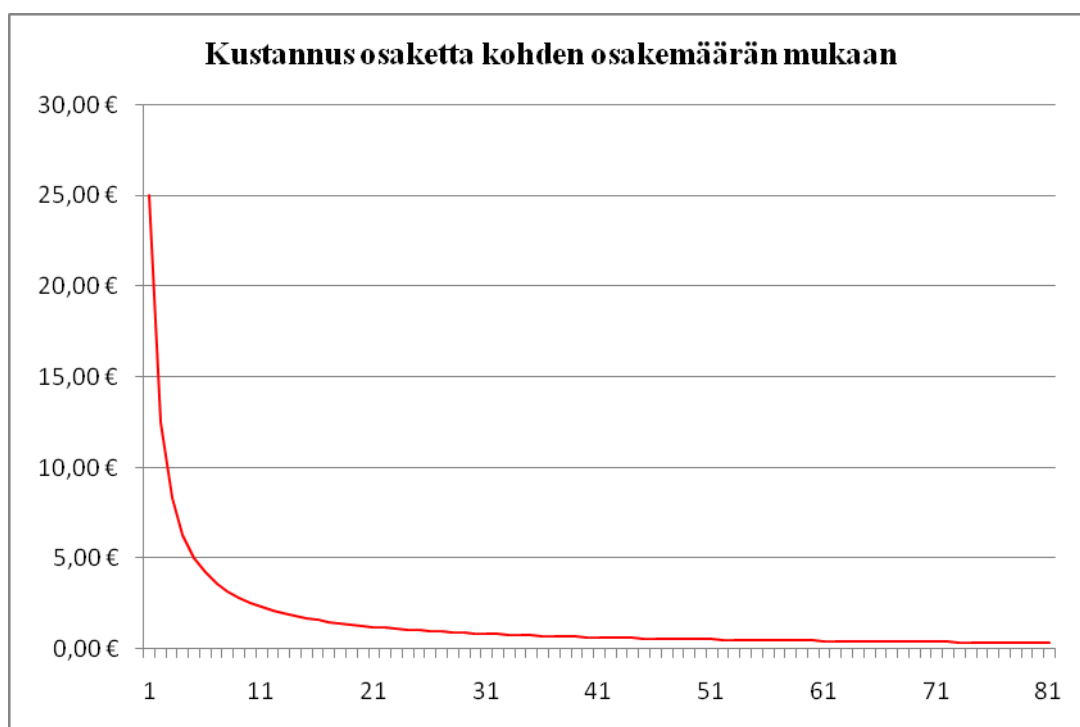
Tällä hetkellä yrityksen osakekanta koostuu 1 000 numeroidusta kappaleesta fyysisiä osakekirjoja. Yrityksen osakkeet on jaettu ainoastaan yhteen osakelajiin, jotka tuottavat yhteneväiset oikeudet ja velvollisuudet yrityksessä. Yrityksen fyysiset osakekirjat uusittiin vuonna 2001, jolloin yrityksen vanhat osakekirjat korvattiin uusilla, kirjapainossa painatetuilla numeroiduilla osakekirjoilla.

Osakkeiden ohessa osakkaille on myös annettu osakekirjoista erilliset osinkotalongit, eli kantaliiput, joihin on liitetty osinkoliiput. Kyseiset osinkoliiput vuosille 2002-2010 valmistettiin samalla kertaa, kun uudet osakekirjatkin valmistettiin. Näitä osinkoliippuja vastaan osakkeenomistaja on oikeutettu nostamaan tietyinä vuotena yhtiökokouksen päättämän osingon määrän ennalta sovitusta rahoituslaitoksesta osingonjakotavan mukaisesti.

Yritys ylläpitää luetteloa sekä osakkeistaan että osakkaistaan. Yrityksen osakasluettelo sisältää jokaisen osakkeenomistajan nimen, yhteystiedot sekä informaation hallinnassa olevista osakkeista. Osakekirjat ovat osakkeenomistajien hallussa ja nämä pitävät ne säilössä omalla kustannuksellaan. Yritys pitää hallussaan vain osakeluetteloa ja osakasluetteloa.

7.1.1 Kustannusnäkökulma

Kustannuksia kertyy nykyisestä järjestelmästä käytännössä ainoastaan osingonmaksun yhteydessä osingonjakoprosessin läpiviennistä. Tämä kustannus on noin 25,00€ + alv. osakkeenomistajaa kohden, eli case-yritykselle noin 2 900,00€+ alv. vuodessa (P. Palonen, 2009. Henkilökohtainen tiedonanto 13.3.2009). Yleisesti tätä toimintamallia voidaan pitää kustannusnäkökulmasta varsin hintavana, jos yritykselle aiheutuvaa kustannusta suhteutetaan yrityksen maksamaan osakekohtaiseen osinkoon etenkin yksittäisten osakkeenomistajien, joilla on hallussaan vain 1-2 yrityksen osaketta. Käytännön tasolla tällöin on kyse 46 (39,66 %) osakkaasta. Osalle tästä ryhmästä osingonjaosta yritykselle aiheutuva kustannus on jopa yli kaksinkertainen jaettavaan osinkoon nähden. Esimerkiksi vuodelta 2007 yritys jakoi osinkoa 11,00€ osaketta kohden. Kokonaiskulu maksatuksineen yritykselle vuonna 2007 osakasryhmälle, jolla on hallussaan vain kyseinen 1-2 osaketta, oli osinkoineen yhteensä noin 2 120,00€ (sis.alv), josta 1 150,00€ + alv (66,24 %) oli rahoituslaitoksen veloittamaa palvelumaksua. (J. Helttula, 2009, Henkilökohtainen tiedonanto 12.3.2009.) Vaikka tietyillä osakemäärillä yrityksen jakama osingon määrä ja osingonjaosta aiheutuva kustannus yritykselle ovatkin epätasapainossa, pienenee kustannus varsin nopeasti osakemäärän kasvaessa kuvion 5. mukaisesti.

Kuvio 5. Kustannus osaketta kohden osakemäärän mukaan.

Muutoin osakerekisterin ylläpidollinen kustannusrasite on vähäinen. Järjestelmät, joissa luetteloita ylläpidetään sähköisesti fyysisten luetteloiden ohella, ovat yleisiä toimisto-ohjelmistoja. Näiden osalta kustannusta ei voida osoittaa aiheutuvaksi rekisterien ylläpidon näkökulmasta. Samoin myös kirjanpidolliset kirjaukset osakejärjestelmän muutosten osalta ovat niin vähäisiä, että ne katetaan normaaleilla kirjanpidollisilla toimenpiteillä ja näin ollen merkittäviä kustannuksia ei synny. (P. Palonen, 2009. Henkilökohtainen tiedonanto 13.3.2009.)

7.1.2 Hallinnollinen näkökulma

Yrityksen osake- ja osakasluetteloiden ylläpitäminen on yrityksen toimitusjohtajan vastuulla. Yhtiötapahumista (osingonmaksu) aiheutuva työ- ja kirjaamisrasite suoritetaan normaalien yrityskirjausten mukaisesti tilitoimiston toimesta kirjanpitoon ja osinkolippujen lunastuksesta aiheutuva käytännön työ suoritetaan läheisen rahoituslaitokseen ulkoistetun palvelun välityksellä. Yritys vastaa yhtiökokouksen päätösten informoinnista rahoituslaitokseen. Rahoituslaitos vastaavasti toimittaa tiedot osingonsaajista suoraan verottajalle. (P. Palonen, 2009. Henkilökohtainen tiedonanto 13.3.2009.)

7.2 Tehostaminen

Yrityksessä ei ole erikseen harkittu osakerekisterien tai osakekannan uudelleen järjestelyä, koska tälle ei ole vielä nähty tarvetta. Aikaisintaan yritys alkaa pohtia rakenteen rationalisointia vuoden 2010 jälkeiselle ajalle, jolloin tulee tehdä päätös tulevaisuuden osalta osingonjakojärjestelmän päivittämisestä. (K. Kojo. 2009 Henkilökohtainen tiedonanto 12.3.2009.)

Vaikka yrityksen järjestelmien ylläpito on tällä hetkellä merkityksellään varsin pientä, tehostamisen varaa silti on. Suurin kuluerä tällä hetkellä yritykselle muodostuu osingonjakojärjestelmän ulkoistamisesta. Tämä kustannus on yli 4 % yrityksen tuloksesta (Turun Seutu Oy. 2007. Tilinpäätös 2007). Tätä lukua voidaan pitää varsin

korkeana suhteutettuna saatuun etuuteen. Huomion arvoista etenkin on, että kyseinen järjestelmä ei ole yrityksen liiketoiminnan kannalta tuottavaa toimintaa. Tämän vuoksi ainoa keino parantaa yrityksen tuotto-astetta olisi leikata kyseistä kuluerää.

Eräs ratkaisu olisi kyetä siirtämään mahdollisimman paljon maksatuksesta johtuvaa työmäärää yrityksen oman henkilöstön hoidettavaksi ja tällä tavoin karsia ulkoistuksesta johtuvaa kulua. Tällöin maksatus toteutettaisiin suoraan yrityksen normaalin maksuliikenteen ohessa kerran vuodessa osakkaiden pankkitileille suoraan. Työmäärä tämänkaltaisesta siirrosta ei kuitenkaan kasvaisi tavattoman suureksi case-yrityksessä, vaikka osakkaita on suhteellisesti suuri määrä. Ainoana haasteena kyseisessä järjestelmässä olisi toteuttaa tarvittavan kirjallisen dokumentaation tuottaminen osakkaille muun muassa verotusta varten. Tämän lisäksi yrityksen tulisi toimittaa verottajalle tulotietojen osalta sivullisen yleisen tiedonantovelvollisuuden mukaisesti tarpeelliset tiedot välittämistään ja maksamistaan rahanarvoisista etuuksista, saajista sekä suoritusten perusteista (laki verotusmenettelystä 18.12.1995/1558 3:15§). Tapahtuma vaatisi myös valmisteluprosessin, jossa yrityksen osakkeenomistajilta kerätäisiin tarvittavat tiedot suoraan pankkitilille maksattavan osingon maksua varten.

Myös yrityksessä käytettävien kirjaamismenettelyiden päivittämistä voitaisiin pitää perusteltuna. Etenkin kirjaamisessa käytetyn ohjelmiston vaihtaminen voisi tulla kyseeseen. Tällä hetkellä kirjaukset tehdään perinteisen tekstinkäsittelyohjelman avulla. Ohjelma tosin on riittävä dokumentinhallintaväline suoritettavaan työhön, mutta muilla yrityksessä jo olevilla ohjelmistoilla kirjaus kyettäisiin suorittamaan tarkemmin ja materiaalin käsiteltävyys paranisi. Kirjausten siirtäminen tekstinkäsittelyohjelmasta mahdollisiin taulukkojen hallintaohjelmiin, kuten esimerkiksi Excel-taulukkolaskentaohjelmaan, mahdollistaisi informaation helpomman saatavuuden ja nopeuttaisi mahdollisia kirjausprosesseja.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

8.1 Yhteenveto

Tutkimusongelman tarkoituksena oli selvittää miten pienten- ja keskisuurten yritysten on mahdollista toteuttaa ja ylläpitää yrityksen osakerekisterijärjestelmää. Työn tarkoituksena oli tuottaa tuloksia, joita erikokoiset pk-sektorin yritykset kykenisivät soveltamaan omiin käytännön ratkaisuihinsa. Tutkimus tehtiin pääosin käytännön näkökulmasta, jonka lisäksi tutkimusongelmaa lähestyttiin kustannusnäkökulmasta. Tutkimuksen tulokset ovat tarkoitettu luovutettavaksi Turun Seutu Oy:n johdon käyttöön, jotta he muutostarpeiden tullen kykenisivät hahmottamaan yrityksen mahdollisuuksia järjestellä ja optimoida osakerekisterin hallinnointijärjestelmää case-yrityksen osalta.

Työn alussa läpikäytiin käsitteinä osakekanta, osake- ja osakasluetteloiden rakenne. Näiden lisäksi pohdittiin fyysisten osakekirjojen ja osinkolippujen muotoa. Käsitteiden hahmottamisen jälkeen työssä siirryttiin pohtimaan toiminnan lainsäädännöllistä perustaa. Lainsäädäntö määrittelee osakeyhtiölle vastuun osakerekisterien järjestämisestä yritykseen ja luo näin ollen pohjan käytännön sovelluksille. Näiden vaatimusten tarkoituksenmukaista ja optimaalista täytäntöönpanoa pohdittiin tutkimuksen osiossa 5 ja 6.

Etenkin osiossa 6 esitettyjen argumenttien perusteella voidaan todeta pk-yritysten mahdollisuuksien olevan riippuvaisia yrityksen liiketoiminnan volyyymista ja etenkin omistajarakenteesta osakekannan ja osakasluettelon ylläpidon toteutuksen osalta. Toki asiaan vaikuttavat myös yrityksen asema rahoitusmarkkinoilla ja etenkin tarpeet rakenteellisten muutosten toteuttamiselle. Esimerkiksi case-yrityksen osalta osake- ja osakasluettelon ylläpidon sitoma työresurssi on yrityksen muun toiminnan kannalta merkityksetöntä ja yrityksessä ei myöskään tällä hetkellä nähty olevan tarpeita toteuttaa yritystoiminnan kannalta merkittäviä yhtiöjärjestelyjä (K. Kojo. 2009 Henkilökohtainen tiedonanto 12.3.2009). Tämän vuoksi ei yritykselle synny merkittävää lisäarvoa osake- ja osakasluettelon ylläpidon ulkoistamisesta.

Myös ulkoistaminen yrityksen reaaliaikaisen markkina-arvon luomisen välineenä ja käyttämistä tätä saatua arvoa omistusjärjestelyjen pohjana ei voida pitää perusteltuna (Privanet Capital. 2009. Privanet noteeraus). Aikaisemmin laaditun tutkimuksen mukaan pääasiallisesti yrityksen arvonmääritys perustuu lähes poikkeuksetta substanssin muokkaamiseen sekä tulevien kassavirtojen diskonttaamiseen nykyarvoonsa ja näiden lisäksi jossain määrin hyödynnetään myös lisäarvomallin käyttöä. Kyseinen tutkimus korostaakin yleisesti kirjanpidollisten arvojen olevan tärkein perusta yrityksen arvonmäärityksessä muun muassa omistusjärjestelyissä. (Laakso, S. 2008, 85). Osakkeiden arvonkehityksen käyttö taas menestysmittarina on toki toimiva, mutta tällöinkin tulee ottaa huomioon kehitys suhteutettuna aikaan. Tällöin on myös muistettava, että osakkeiden arvonkehitykseen usein vaikuttavat myös muut seikat kuin pelkästään yrityksen johdon tekemät päätökset. Yleisesti kuitenkin voidaan todeta, että pitkällä tähtäimellä tarkasteltuna koko yrityksen tuottaman taloudellisen lisäarvon ja pörssikurssien kehityksen välillä on havaittavissa korrelaatiota (Veranen, J. 1996, 112 – 113). Toisaalta voidaan kuitenkin kysyä, onko tämä yrityksen toiminnan kannalta tarkoituksenmukaista lisätä kustannuksia tällä sektorilla, vai onko yrityksestä löydettävissä muita mittareita, jolla yleistä menestymistä voidaan mitata niin lyhyellä kuin myös pitkällä aikajänteellä?

Yleisesti kyseisen tutkimuksen ja opinnäytetyöprosessin läpivienti oli minulle varsin mieluisa kokemus. Kiinnostus yrityksen hallinnollisen rakenteen vaikuttavuuteen ja ylläpitoon perustuva tutkimusaihe tuottivat minulle valmiudet motivoitua koko prosessin läpivientiin. Mahdollisuus tutkia monipuolisesti tapoja ratkaista aihealueen käsittelemä rakenne pk-sektorin yrityksissä ja päästä tarkastelemaan tätä oikean case-yrityksen kautta antavat perspektiiviä ja laajentavat myös omaa käsitystäni yritysten toimintamalleista. Etenkin työn herättämät ajatukset malleista ja mahdollisuuksista, jolla toimintaa voidaan tarpeen tullen tehostaa tai muokata tarkoituksenmukaiseksi yrityksen näkökulmasta, olivat ehdottomasti prosessin parhaita kokemuksia. Tutkimus myös herättää mielenkiintoa jatkotutkimukselle, jossa aihetta voisi lähestyä kvantitatiivista tutkimusmenetelmää hyväksikäyttäen ja vertailla onko kyseisen tutkimuksen ja kvantitatiivisen tutkimuksen saaduilla tuloksilla korrelatiivista validiteettia, eli keskenään ilmenevää korrelaatiota saatujen tuloksien suhteen.

8.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuuden arviointiperusteissa on huomioitu kvalitatiivisen analyysin ominaispiirteet niiltä osin, kun voidaan katsoa tutkijan tarkastelevan tutkimuksen tulostensa ja keräämänsä tiedon totuusarvoa. Näissä osissa on punnittu muun muassa aineiston merkittävyyttä, riittävyttä, analyysin kattavuutta sekä analyysin arvioitavuutta ja toistettavuutta (Mäkelä, K 1992, 47 – 47).

Tutkimuksen luotettavuuden osalta voidaan esittää kritiikkiä palveluntarjoajien ja eri valmistusyriyten esittämiin hintoihin. Suurelta osin hinnat perustuvat yritysten esittämiin virallisiin hinnastoihin, mutta palvelujen ja tuotteiden erityispiirteiden vuoksi hinnoittelu joudutaan yleensä toteuttamaan tapauskohtaisesti. Tämä johtaa pitkälti siihen, että tietyiltä osin hinnoittelun lähtökohdat perustuvat haastattelijan ja haastateltavan asettamille olettamuksille. Tämä luo hinnoittelukäytäntöön subjektiivisen luonteen, minkä johdosta vastauksia ei voida pitää muutoin kuin suuntaa antavina. Myös haastattelijan ja haastateltavan välinen ymmärryksen ristiriitaisuus voi aiheuttaa sekaannuksia tutkimuksen aineiston keräämiseen ja tätä kautta myös aineiston sisältöön. Työssä tämä ilmeni tiettyihin kysymyksiin saatujen vastausten osalta, kun havaittavissa oli, että vastaaja ei ymmärtänyt välttämättä kaikkien termien merkitystä. Tämä helposti johti siihen, ettei vastaus aivan suoranaisesti vastannut esitettyyn kysymykseen. Haastatteluissa haastattelijalla oli kuitenkin mahdollisuus oikaista kysymyksen sisältöä ja pyytää tarkennusta haastateltavalta tarvittaessa. Haastattelujen osalta voidaan myös huomioida, kuten Metsämuuronenkin toteaa kirjassaan, että haastattelujen luotettavuutta, eli niiden validiteettia, voidaan tarkistaa havainnoinnin ja tarkkailun avulla (Metsämuuronen, J. 2008, 39). Tutkimuksessa tämä toteutui etenkin case-yrityksessä tehdyistä haastatteluista, joiden vastausten tueksi tutkija kykeni havainnoimaan käytännön malleja ja arvioimaan niiden toimivuutta objektiivisesti. Myös haastateltavien ammatinluonteen ja työtoimenkuvan huomioon ottaen haastatteluista saatuja vastauksia voitiin yleisestikin pitää valideina ja oikeellisina.

Myös tutkimuksessa tarkasteltu osake- ja osakasluetteloiden ylläpitoon käytetyn työresurssin mittaaminen koettiin ongelmalliseksi. Tehokkuudelle ei voitu suoranaisesti osoittaa mittaria sen aiheuttaman rasitteen osalta. Arviot järjestelmästä vastaavien haastateltujen työntekijöiden osalta näin ollen perustuikin heidän omakohtaisten ko-

kemusten pohjalta arvioituun työmäärään eikä järjestelmällisesti tietyllä ajanjaksolla tarkastellulle, kirjatulle määrälle. Tämän vuoksi tutkimuksessa analysoitavan työtö-
hokkuuden voitiin katsoa ainoastaan heijastuvan yleisesti koko yritystoiminnan kan-
nalta varteenotettavan työresurssin osoittamisesta hallinnon järjestelyyn, eli tässä ta-
pauksessa osakerekisterin ylläpitoon. Tutkitussa case-tapauksessa yritystoiminnan
kannalta merkittävää vaadittua työresurssia ei havaittu. Tämä muun muassa voitiin
todeta ja havaita haastattelujen osalta joissain tietyissä avainkysymyksissä aineiston
kylläntymisen kautta.

Argumentaation onnistuminen riippuu pitkälti siitä millä tavoin tutkija on kyennyt
korjaamaan tiedon lähteiden aiheuttamia virheitä. Etenkin auktoriteettiin perustuva
päätely vaatii varsin kriittistä argumentaatiota ja väittelyä, jotta mahdolliset tiedon
epävarmuuden periaatteen mukaiset virheet tulevat korjatuiksi (Kakkuri-Knuuttila,
M-L, ym. 2006, 58.) Tehdyssä tutkimuksessa yritettiin minimoida yksittäisen lähteen
painoa tuomalla argumentaation ohelle muita lähteitä ja näkökohtia aineistosta. Tällä
kyettiin muun muassa vähentämään riskiä väärin johtopäätösten tekemiselle.

Yleisesti tutkimuksesta voitiin todeta sen edenneen aineiston keruun kannalta varsin
johdonmukaisesti ja tavoitteiden mukaisesti. Tavoitteena olikin kerätä pieni määrä
aineistoa, analysoida se huolellisesti ja tämän jälkeen päätellä millainen lisäaineisto
on tarpeen. Aineiston keräämisessä kuitenkin sovellettiin laadulliselle tutkimukselle
ominaista tapaa kerätä aineistoa, joka mahdollisti mahdollisimman moninaisen tar-
kastelun (Alasuutari, P. 1999, 84). Tämä myös tuki alkuperäistä käsitystä tutkimus-
suunnitelman muotoutumisesta vasta työn edetessä.

9 LÄHTEET

Alasuutari, P. 1999. Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino

Blummé, N, Kaarenaja, A, Suontausta, S. 2007. Maksukyky ja osakeyhtiön varojen jakaminen. Helsinki: KHT-Media

Euroclear Finland Oy. 2009. Hinnasto liikkeellelaskijoille. [verkkodokumentti]. Euroclear Finland Oy. [Viitattu 4.3.2009]. Saatavissa: http://www.ncsd.eu/2104_FIN_ST.htm

Euroclear Finland Oy. 2009. Miten arvo-osuusjärjestelmä toimii? [verkkodokumentti]. Euroclear Finland Oy. [Viitattu 5.2.2009]. Saatavissa: http://www.ncsd.eu/2002_FIN_ST.htm

Euroclear Finland Oy. 2009. Palvelut Suomessa. [verkkodokumentti]. Euroclear Finland Oy. [Viitattu 4.3.2009]. Saatavissa: http://www.ncsd.eu/1954_FIN_ST.htm

Gemalto Oy. 2009. Osakekirjahinnasto 2009. [verkkodokumentti]. Gemalto Oy. [Viitattu 11.3.2009]. Saatavissa: <http://www.gemalto.fi/index.php?id=90&L=0%252525253F%252525253Dfi>

Gemalto Oy. 2009. Osakekirjat. [verkkodokumentti]. Gemalto Oy. [Viitattu 11.3.2009]. Saatavissa: <http://www.gemalto.fi/index.php?id=94&L=0%252525253F%252525253Dfi>

Helsingin seudun kauppakamari. 2009. Yhtiöoikeus: Osake- ja osakasluettelot. [verkkodokumentti]. Helsingin seudun kauppakamari. [Viitattu 22.1.2009] Saatavissa: http://www.espoonkauppakamari.fi/index.phtml?1343_m=1346&1343_o=10&s=211

Helttula, J. 2009. Markkinointipäällikkö Haastattelu 12.3.2009. Haastattelija Matti Pihlava. Vastaukset haastattelijan hallussa.

Hirsjärvi, S, Remes, P, Sajavaara, P. 2006. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi

Kakkuri-Knuuttila, M-L, Heinlahti, K. 2006. Mitä on tutkimus? – Argumentaatio ja tieteenfilosofia. Helsinki: Gaudeamus

Kiuru, L. 2009. Issuer Services, Sales & Development, Euroclear Finland Ltd. Kyseily 13.3.2009. Haastattelija Matti Pihlava. Vastaukset haastattelijan hallussa.

Kock, G. 2005. Osakekirjojen keräily harrastuksena, osakekirjojen käyttö pörssissä. [verkkodokumentti]. Osakekeräilijät ry. [Viitattu: 10.2.2009]. Saatavissa: <http://www.osakekirjakerailijat.fi/scripophily.html>

Kojo, K. 2009. Toimitusjohtaja & hallituksen puheenjohtaja, Turun Seutu Oy. Haastattelu 12.3.2009. Haastattelija Matti Pihlava. Vastaukset haastattelijan hallussa.

Kuusinen, M. 2009. Lakimies, Finanssivalvonta. Henkilökohtainen tiedonanto 23.3.2009. Haastattelija Matti Pihlava. Vastaukset haastattelijan hallussa.

Käkönen, P. 2009. Asiakasneuvoja, Privanet Capital Oyj. Kysely 13.2.2009. Haastattelija Matti Pihlava. Vastaukset haastattelijan hallussa.

Laakso, L. 2008. Pk-yrityksen arvonmääritys yrityskauppatilanteessa. [verkkodokumentti] Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto. [Viitattu 25.3.2009]. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-200810075789>

Laki24.fi. 2009. Osakeyhtiö: Osake, osakekirja ja osakasluettelo. [verkkodokumentti]. Laki24.fi. [Viitattu 15.1.2009]. Saatavissa: <http://www.laki24.fi/yritykset/osakeyhtio-osakeosakekirjaosakasluettelo.html>

Laki arvo-osuusjärjestelmästä 17.5.1991/826

Laki arvo-osuustileistä 17.5.1991/827

Laki verotusmenettelystä 18.12.1995/1558

Leppiniemi, J. 2008. Osakeyhtiö – varteenotettava vaihtoehto. Helsinki: Tietosykli Oy

Leppiniemi, J. 2005. Rahoitus. Helsinki: WSOY

Martikainen, T. 1995. Arvopaperit. Helsinki: WSOY

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet – Metodologian-sarja 4. Helsinki: International Methelp Ky

Nasdaq OMX. 2009. Markkinavalvonta Helsinki. [verkkodokumentti]. Nasdaq OMX. [Viitattu 6.3.2009]. Saatavissa: <http://www.nasdaqomx.com/listingcenter/nordicmarket/surveillance/helsinki/?languageId=4>

Nasdaq OMX. 2009. Listautumispalvelut. [verkkodokumentti]. Nasdaq OMX. [Viitattu 6.3.2009]. Saatavissa: <http://www.nasdaqomx.com/listingcenter/nordicmarket/whylist/?languageId=4>

Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624

Paavilainen, S. 2009. Asiakaspalvelija, Polytypos Oy. Kysely 26.3.2009. Haastattelija Matti Pihlava. Vastaukset haastattelijan hallussa.

Palonen, P. 2009. Kirjanpitäjä, Tili-Palonen Ky. Haastattelu 13.3.2009. Haastattelija Matti Pihlava. Vastaukset haastattelijan hallussa.

Privanet Capital. 2009. Privanet Capital Oyj. [verkkodokumentti]. Privanet Capital Oyj. [Viitattu 9.3.2009]. Saatavissa:
<http://www.privanet.fi/>

Privanet Capital. 2009. Privanet noteeraus. [verkkodokumentti]. Privanet Capital Oyj. [Viitattu 25.3.2009]. Saatavissa:
<http://www.privanet.fi/yhtioille/17>

Privanet Capital. 2009. Osakerekisteri. [verkkodokumentti]. Privanet Capital Oyj. [Viitattu 9.3.2009]. Saatavissa:
<http://www.privanet.fi/yhtioille/23>

Privanet Capital. 2009. Yhteystiedot. [verkkodokumentti]. Privanet Capital Oyj. [Viitattu 25.3.2009]. Saatavissa:
<http://www.privanet.fi/yhteystiedot>

Puronen, P. 2007. Varainsiirtoverotus. Helsinki: Talentum Media Oy

Railovaara, T. Support, Handelsbanken. Kysely 11.3.2009. Haastattelija Matti Pihlava. Vastauksen haastattelijan hallussa.

Roine, S-L, Sipilä L-M. 1988. Sijoittajan sanasto. Helsinki: Taloustieto ry.

Suojanen, K. 2002. Opi kaupan ja hallinnon oikeutta. Helsinki: KS-Kustannus Oy

Suojanen, K, Savolainen, M, Sirainen, A. 2005. Opi yhtiöoikeutta lisää. Helsinki: KS-Kustannus Oy

Suomen Datakauppa Oy. 2009, Osakekirja PO17. [verkkodokumentti]. Suomen Datakauppa Oy. [Viitattu 11.3.2009]. Saatavissa:
http://www.datakauppa.fi/product_info.php?products_id=1062&osCsid=81015ca016f83ca2181f0a2d355b357d

Syrjäläinen, E, Eronen, A, Värri, V-M. 2007. Avauksia laadullisen tutkimuksen analyysiin. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print

Taloustutkimus Oy. 2007. Kvalitatiivinen tutkimus. [verkkodokumentti]. Taloustutkimus Oy. [Viitattu 30.1.2009]. Saatavissa:
http://www.taloustutkimus.fi/tuotteet_ja_palvelut/tiedonkeruuratkaisut_ja_monitila/kvalitatiivinen_tutkimus/

Turun Seutu Oy. 2009. Osakasluettelo 12.3.2009

Turun Seutu Oy. 2007. Tilinpäätös 2007

Turun Seutu Oy. 2007. Toimintakertomus 2007

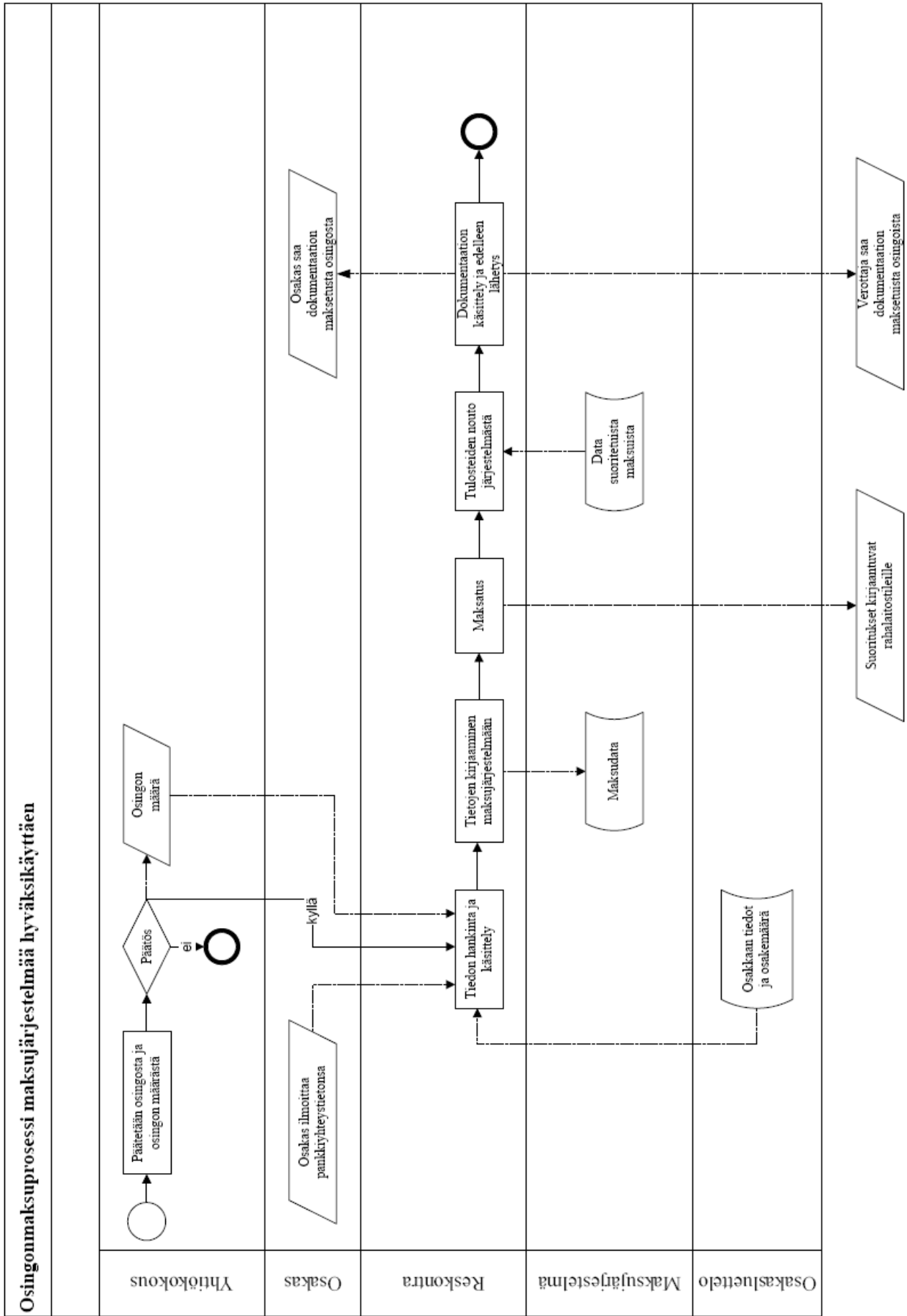
Turun Seutu Oy. 2001. Yhtiöjärjestys 6.8.2001

Varainsiirtoverolaki 29.11.1996/931

Velkakirjalaki 31.7.1947/622

Veranen, J. 1996. Tuottoa vaativat omistajat – menestykseen omistajalähtöisellä johtamisella. Helsinki: WSOY

Virtanen, E. 2009. Markkinointipäällikkö, Suomalainen Kirjapaino Oy. Puhelinkeskustelu 16.3.2009. Haastattelija Matti Pihlava. Vastaukset haastattelijan hallussa.

Osingonmaksuprosessi maksujärjestelmää hyväksikäyttäen